

Krasicki nasz współczesny

Wielcy pisarze zdemaskowali niejedną głupotę skrywaną pod płaszczem racjonalizmu. Dali też potomnym cenne wskazówki jak radzić sobie z obecnością wpływowych abderytów. Dlatego literatura piękna – i to nie tylko oświeceniowa – często wspiera nauczycieli w procesach dydaktycznych oraz wychowawczych.

Bajka Ignacego Krasickiego pt. *Wół minister* może być tu pierwszorzędnym przykładem. Warto sięgnąć po ten tekst w ramach tzw. lekcji blokowej łączącej język polski, historię i wiedzę o społeczeństwie. Nie jest to długi utwór, więc przytoczmy go w całości: „Kiedy wół był ministrem i rządził rozsądnie./ Szły, prawda, rzeczy z wolna, ale szły porządnie./ Jednostajność na końcu monarchę znudziła./ Dał miejsce wołu małpie lew, bo go bawiła./ Dwór był kontent, kontenci poddani – z początku./ Ustała wkrótce radość – nie było porządku./ Pan się śmiał, śmiał minister, płakał lud ubogi./ Kiedy więc coraz większe nastawały trwogi./ Zrzucano z miejsca małpę. Żeby złemu radził./ Wzięto lisa; ten pana i poddanych zdradził./ Nie osiedził się zdrajca i ten, który bawił./ Znowu wół był ministrem i wszystko naprawił.”

Mówiąc o bajkopisarstwie biskupa warmińskiego, należy najpierw poinformować uczniów o trudnych czasach, w których przyszło mu tworzyć, zwłaszcza o zaborach Rzeczypospolitej w okresie panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego. Wypada również wspomnieć o słynnych dysputach w trakcie obiadów czwartkowych w Zamku Królewskim czy w pałacu Na Wyspie. Aby pokazać związek między historią, polityką i literaturą trzeba powiedzieć o osiemnastowiecznych, ale też i teraźniejszych systemach sprawowania rządów w Polsce, nawiązać również do Monteskiuszowskiego trójpodziału władzy, forsowanego w okresie Sejmu Czteroletniego właśnie przez Poniatowskiego (zob.: Stanisław Rosik, *Poczet Polskich Królów i Ksiąząt. Stanisław August Poniatowski i jego czasy*, Wrocław 2003, s. 14). W tym miejscu pojawi się termin „minister”, należy więc zwrócić uwagę na obowiązki, które wiążą się z pełnieniem tej funkcji.

Omawiając tekst Krasickiego, musimy zadać uczniom pytania dotyczące treści bajki. Kto sprawował władzę? [lew] Dlaczego autor wybrał właśnie lwa? [nazywany jest królem zwierząt] Jakim ministrem był wół? [powolnym, ale porządnym] Kto po nim sprawował rządy? [małpa i lis] Z jakimi typami ludzi kojarzą się te zwierzęta? [małpa to człowiek niepoważny, a lis jest przebiegły, chytry, także nieuczciwy] Jakie były efekty rządów małpy i lisa? [upadek państwa] Kto naprawiał powstałe szkody? [wół]

Odpowiadając na te pytania, uczniowie powinni zwrócić uwagę na konwencję bajki literackiej i omówić zarówno dosłowne znaczenie postaw, zachowań bohaterów, tu zwierząt, jak i ich wymowę alegoryczną.

W kolejnej części zajęć, aby wskazać związek między treścią osiemnastowiecznego utworu ze współczesnością i podkreślić ponadczasowość tego wiersza, należy zaprezentować fragment programu telewizyjnego z toczących się dyskusji politycznych w studiu lub przy sejmowej mównicy. Po obejrzeniu nagrania oraz komparatystycznym zestawieniu problematyki tekstu Krasickiego z teraźniejszymi wypowiedziami polityków trzeba odwołać się do zasad demokracji pokazujących drogę, którą należy odbyć, aby zdobyć władzę. To pole do popisu dla nauczyciela wiedzy o społeczeństwie, natomiast zadaniem polonisty będzie uświadomienie uczniom, że mimo upływu wieków alegoryczne słowa Krasickiego ciągle uczą i przestrzegają ludzi przed lansowaniem małp i lisów – i to nie tylko w świecie polityki.